

Naslov: OBITELJSKO NASILJE RAZLOG JE ZA AZIL

Datum, autor: 25.10.2019. 0:00:00, Željka Godeč

Država, izvor, stranica: Hrvatska, Jutarnji list, 1

Kategorija: Ured pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, Nasilje, Ostalo

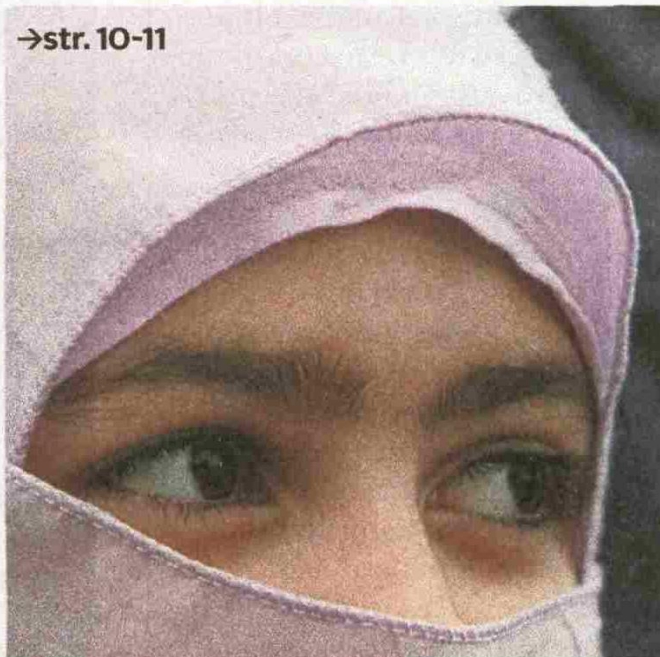
Površina: 5472,57 cm2

OTS: 380.225 (izvor: Medianet)

POVIJESNA ODLUKA USTAVNOG SUDA NAKON SLUČAJA ZLOSTAVLJANE ŽENE IZ IRAKA

→str. 10-11

Obiteljsko nasilje razlog je za azil, a ne samo rat

KLJUČNA PROMJENA ZA IMIGRANTICE Do sada se međunarodno

MUP, Upravni sud i Visoki upravni sud odbili su zahtjev iračke državljanke za azilom jer su njezin iskaz o proživljenom nasilju procijenili "neuvjerljivim i nedosljednim"

piše Željka Godeč

Ustavni sud prošli je mjesec danio povijesnu odluku koja će imati dalekosežne posljedice za sudbine mnogih žena imigrantica - obiteljsko nasilje u zemljama iz kojih su žrtve pobjegle je razlog za davanje azila!

Odlučujući o slučaju iračke državljanke A. B., kojoj je odbijen azil, ustavni su suci jednoglasno zaključili da su joj MUP, Upravni sud i Visoki upravni sud povrijedili ljudska prava zajamčena Ustavom i Konvencijom za zaštitu ljudskih prava. Uvažili su tužbu A. B., koja je svjedočila o pretrpjenoj teškoj nasilju i zlostavljanju od muških članova svoje obitelji u domovini, i poništili sporne presude. Ustavni sud je slučaj vratio na ponovni postupak i time dijelom ispravio nepravdu učinenu A. B., ali i otvorio vrata za radikalnu promjenu sudske prakse.

Izriekom je u odluci napisanoj na 26 stranica poručio da se članak 3. Konvencije o ljudskim pravima, koji da kako se "niko ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupku ili kazni", ne primjenjuje "samo na opasnost koja proizlazi od pripadnika represivnog državnog aparata, već i na onu koja dolazi od osoba ili skupine koja nije pripadnik tog aparata" - u ovom slučaju, muških članova obitelji A. B., koji su je godinama zlostavljali, a koji je, nakon bijega, imaju pravo nekažnjeno ubiti.

POD PATRONATOM Radikalna je to promjena u odnosu na dosadašnju praksu, koja je najbolje sažeta u ključnoj rečenici odbijene Upravnog suda u ovom konkretnom slučaju: "Valja napomenuti da obiteljsko nasilje nije razlog za odobravanje azila".

A. B., 45-godišnja državljanica Iraka, sve dok nije pobjegla iz Bagdada, kako je ispričala, živjela je pod patronatom muškaraca. Svijet je gledala samo kroz prozor, nikad na ulici nije hodala sama, nikad nije imala pravo donijeti niti jednu važnu odluku o svome životu; ni u koju će školu ići, ni za koga će se udati, ni gdje će živjeti. U Hrvatsku je došla sa sinom i snahom 29. veljače 2016., a put je financirala od novca od prodaje stana koji joj je kupio otac. Osam dana kasnije dala je iskaz i zahtjev za azilom u MUP-u, koji je on odbio tri mjeseca kasnije.

A. B. imala je dva ozbiljna razloga za azil, svakodnevno ratno stanje, ali i teške osobne rane - psihičko, fizičko, spolno i ekonomsko zlostavljanje. Ožiljak statusa žena u Iraku, koje svoje postojanje mogu mjeriti samo očima muškaraca. A. B. nosit će cijeli život - svjedoči to i ginekološki nalaz o spolnom sakaženju kojem je bila podvrgnuta u još kao 12-godišnja djevojčica.

Prvu činjenicu, ratno stanje i strah od ISIL-a, navela je kao razlog za traženje azila u svom prvom

Ustavni suci objasnili su da se "nečovječno postupanje", zbog kojeg se odobrava azil, ne odnosi samo na represivni aparat nego i na pojedinca

OBITELJSKO NASILJE RAZLOG JE ZA AZIL

Zbog slučaja zlostavljane žene iz Iraka Ustavni sud donio je povijesnu odluku

Sanja Bezbradica Jelavić, odvjetnica

Kad bih se vratila u Bagdad, moj bi me brat ubio jer sam osramotila obitelj i za to ne bi bio kažnjen, svjedočila je A. B.

iskazu u MUP-u. O svojoj obiteljskoj situaciji dala je tada škrte naznake: iako Kurdinja, ne bi mogla živjeti u Kurdistanu jer joj tamo živi bivši suprug i rodbina koja bi je zlostavljala zbog propalog braka.

STRAH, SRAMI I NELAGODA Druga, da "kad bih se morala vratiti u Bagdad mene bi moj brat ubio, razvodom sam osramotila obitelj, u Iraku je dozvoljeno ubiti ženu zbog spašavanja obiteljske časti", nije spomenula odmah - i zbog toga su sudovi njezine daljnje iskaze smatrali nevjerojstovnim, a u jednoj od odluka izriekom su naveli: "Valja napomenuti da obiteljsko nasilje nije razlog za odobravanje azila".

Kasnije argumente A. B. da to nije mogla odmah ispričati zbog straha, srama i nelagode te nesposobnosti da prvi put u svojoj 45-oj godini bez prisutnosti muškarca zastupa sama sebe, i to ne pred ženama, kako

nalažu pravila, nego pred dvojicom muškaraca - nisu uzimali u obzir.

Upravo se o tome što je A. B. prvi put rekla vodilo cijeli upravni postupak. Njezina odvjetnica Sanja Bezbradica Jelavić "popisala je da je A. B. pretrpjela preko 15 teških kaznenih djela". Unatoč svemu, odbijen joj je zahtjev za azilom pa je A. B. pokrenula upravni spor na Upravnom sudu, koji je prvostupajskom, 7. listopada 2016., i drugostupajskom presudom, 30. studenoga 2018., odbijenicu MUP-a blagoslovio. Kao glavne argumente zašto joj ne treba dati azil Upravni sud je pravdao time kako A. B. nije dokazala zlostavljanje niti diskriminirajući položaj žena u Iraku. Odbio je gotovo sve dokazne prijedloge, od saslušanja snaihe i sina, psihologinje, do niza eksperata upućenih u sigurnost i stvarni položaju žena u Iraku, kao i "ponudu" da se

nad njom provede psihijatrijsko vještačenje tvrdeći da bi to služilo odgovornijem postupku!

ODBIJENA ŽALBA Visokom upravnom sudu trebalo je više od godinu dana da joj odbije žalbu. U međuvremenu je, uz podršku psihologinje, koja je uz odvjetnicu bila ključna u ohrabivanju, podnijela i naknadni zahtjev za međunarodnu zaštitu i proširila je novim činjenicama. "Ne bih se vraćala u Irak jer me tamo čeka smrt. Smrt ću doživjeti svakako ili ubojstvom od članova obitelji ili uslijed ratnih događaja", govorila je.

A. B. je od 1990. do 1993. bila u prisilnom braku temeljem obiteljskog dogovora. Tijekom prve trudnoće pobjegla je od muža, ali "obitelj ju je vratila zbog sramote". Muž ju je tukao čak i u vrijeme trudnoće. Vrlo često, kaže, obavezno jedanput tjedno. Svaki put ju je prisiljavao na spolni odnos. Kad je drugi put ostala trudna, muž, koji ima pravo na četiri žene, našao je mladu, a nju otjerao. Vratila se u roditeljsku kuću nastavljajući živjeti s roditeljima, bratom i bratovom suprugom koja joj je kao sestra bivšeg supruga dvostruka šogorica. U Iraku žena mlađa od 55 godina nema pravo živjeti bez muškog patronata - mahrama, odnosno skrbnika. Njoj je za mahrama dodijeljen brat, a na-

dna zaštita dodjeljivala samo zbog rata

VLADIMIR ŠKREK/AGENCIJA BENA

PRAVOBRANITELJICA LJUBIČIĆ UMIJEŠALA SE U SLUČAJ

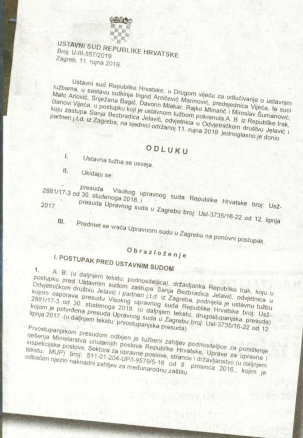
“Sudovi su zanemarili čitav niz međunarodnih dokumenata”

U veljači 2018. u cijeli slučaj odlučila se umiješati i pravobraniteljica za ravnopravnost spolova Višnja Ljubičić, upozoravajući na zanemario čitav niz međunarodnih dokumenata koji govore o položaju žena u Iraku i o obiteljskom nasilju, kao i Zakon o ravnopravnosti spolova te da je pogrešno zaključio da obiteljsko nasilje nije razlog za azil. Zbog "nejasne, a dijelom i paušalne presude, u suprotnosti sa zdravim razumom i dokazima", odvjetnica Sanja Bezbradica Jelavić podnijela je ustavnu tužbu. U njoj kaže da je A. B. bila "diskriminirana po osnovi spola od tijela državnih vlasti i MUP-a jer su u potpunosti ignorirali činjenicu da je u patrijarhalnoj zajednici odgojena tako da pasivno prihvaća život koji uključuje mučenje i socijalnu izolaciju i da je nisu prepoznali kao žrtvu obiteljskog nasilja."

Ustavni sud se nije složio sa zaključkom MUP-a i upravnih sudova da su tvrdnje A. B. o strahu neuvjerljive, "a još manje može prihvatiti zaključak da je A. B. mogla progovoriti o obiteljskom, tjelesnom i seksualnom nasilju jer su u postupku sudjelovale samo žene. Taj je zaključak pogrešan jer iz zapisnika MUP-a proizlazi da je podnositeljica svoj prvotni zahtjev podnosila pred dvije muške osobe. Nije joj osiguran prevoditelj istog spola, a i voditelj postupka je bio muškarac. Nisu uzeli u obzir da nasilje predstavlja izuzetno jako traumatsko iskustvo. "Jako osjećaj srama i straha onemogućuju žrtve da prijave, ali i da zatraže pomoć. Kad se navedene činjenice kumuliraju s kulturno-rodolozkim kontekstom sredine iz koje dolazi, a u kojoj se postupak drugačije prema ženama nego prema muškarcima, na što ukazuje i genitalno sakaćenje, zbog kojeg potpada pod ranjivu skupinu, tada je potpuno nerazumno smatrati da nije bilo razloga zbog kojih ona o svojim traumama nije mogla otvoreno govoriti i ranije, i to pred dvočlani muškarca", stoji u odluci. #1

Višnja Ljubičić, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova

ih. Usto, "osjećala sam se nesigurno zbog rata. Rat u Bagdadu traje cijeli moj život... Ne mogu se vratiti jer mi kao nezaštićenoj ženi bez muške pratnje prijeti proganjanje i ozbiljna nepravda", svjedoči spis u kojemu piše i da "tužiteljica stavlja ruke na oči, spušta glavu i počinje plakati dok govori". Unatoč mišljenju stručnjaka, koji su potvrdili da je kod A. B. prisutan izuzetno visok stupanj traumatizacije kao posljedice proživljenog obiteljskog nasilja, Upravni sud njezin slučaj procijenio je neuvjerljivim i nedosljednim. Zaključili su da A. B. nije dokazala postojanje mahrama u Iraku, da se "pravila o mahramu rigoroznije provode u dijelovima pod kontrolom ISIL-a, dok je u drugim zemljama to dio tradicije koja blijedi".

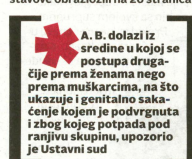
PRIJETNJA SMRCU Također je naveo kako nije našao "razloge koji bi ukazivali da bi se A. B. mogla suočiti s prijetnjom smrtno kazne, nečovječnim ili ponižavajućim postupanjem te ozbiljnom prijetnjom životu zbog općeg nasilja". Nadalje, "tužiteljica u svom iskazivanju nije bila uvjerljiva, a na konkretna pitanja nije davala konkretne odgovore. Valja napomenuti da obiteljsko nasilje nije razlog za odobravanje azila". Trebalo je proći godinu dana da A. B. smogne bratrsti i da za, veljače 2017. podneskom dostavi i najstrašniji dokaz torture - ginekološki nalaz da je spolno sakaćena. Taj dio spisa

jako težak, A. B. opisuje kako je imala 12 godina kad je po nju došlo pet žena iz susjedstva, držale su je za ruke i noge bez ikakve anestezije, jedna ju je rezala, a ona je vrištala. Žene su došle na poziv njezine majke koja je i sama prošla isti užas.

OSJEĆALA SAMO BOL "Žene koje nisu obrezane smatraju prijavljiva i nepoželjnim, a tim činom im se onemogućuje da osjećaju potrebu za fizičkim kontaktom s muškarcem." Na poseban upit što je osjećala prilikom spolnog čina A. B. će priznati: "Nikada ništa nisam osjećala, osim boli". No, Upravni sud je odbio i tu goznu činjenicu. Ili, kako to piše u presudi, "činjenica genitalnog obrezivanja žena, koja se već dogodila, nije osnova za odobrenje međunarodne zaštite, a nejasno je zašto tu okolnost nije navela već tijekom upravnog ili sudske postupka". Taj dio presude odvjetnica smatra posebno spornim jer po njemu "ispada da ako se i vrati u Irak, ne može joj se više dogoditi takva vrsta ozljedja jer ju je već prošla!".

"A. B. osjećala iskonski strah i samo želi živjeti. Iz tog je straha pobjegla iz Hrvatske u jednu od zemalja članica EU i tamo čekala raspisat ustavne tužbe i deportaciju. Ova odluka sada sve mijenja i budi nadu da će moći ostvariti normalan život unutar EU", kaže Bezbradica Jelavić, koja ovu ustavnu odluku smatra iznimno značajnom. Vjeruje da će dovesti do ispravne primjene zakona i hitnu promjenu prakse te omogućiti da se bolje shvate bolne teme neuvažavanja kulturnih razlika i neuvažavanja prava žrtava. Indikativno je, kaže, što je slučaj A. B. bio detaljno razmatran kao case study na stručnom skupu sudaca i da su oni zauzeli poražavajući stav da žrtva A. B. nema uvjete za azil. #1

Ustavni suci jednoglasno su donijeli ovu odluku, a svoje su stavove obrazložili na 26 stranica

silje se pojačalo nakon smrti oca. A. B. je, otkriva spis, "za svog brata bila sramota jer sam se rastala i iz tog razloga je brat tukao i mene, a vrlo često i mog sina i kćer. Mi smo živjeli kao zatvorenici, morali smo stalno biti u kući. Nisam smjela ni gledati kroz prozor. Mahram je mogao sa mnom raditi sve što želi, čak i da me ubije ne bi odgovarao". Kad se sin oženio postao je majci mahram i ona je otišla živjeti s njim, ali brat je i dalje dolazio i zlostavljao